

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 13.9.2011
COM(2011) 556 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1998,
όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της
σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου
2006 για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και για το
δικαίωμα απάντησης σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας
οπτικοακουστικών υπηρεσιών και επιγραμμικών υπηρεσιών πληροφόρησης
–Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΟΣΜΟ–**

{SEC(2011) 1043 τελικό}

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου, της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 1998, όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2006 για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και για το δικαίωμα απάντησης σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οπτικοακουστικών υπηρεσιών και επιγραμμικών υπηρεσιών πληροφόρησης
–Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΟΣΜΟ–**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος των συστάσεων του 1998 και του 2006¹ για την προστασία των ανηλίκων ήταν να συνειδητοποιήσουν τα κράτη μέλη και ο κλάδος τις νέες προκλήσεις όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας, ιδίως μάλιστα εκείνων που συνδέονται με την αφομοίωση και την αυξανόμενη σημασία των επιγραμμικών υπηρεσιών. Θεωρώντας ότι η ρύθμιση δεν καταφέρνει πάντοτε να παρακολουθεί τις εξελίξεις αυτές, κλήθηκαν τα κράτη μέλη να προωθήσουν και να αναπτύξουν κατάλληλες συνθήκες πλαισίωσης εκτός των μέσων με καθαρά νομικό χαρακτήρα, π.χ. μέσω συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων και συρρύθμισης ή αυτορύθμισης².

Εν τω μεταξύ, οι αλλαγές στη χρήση των μέσων μαζικής επικοινωνίας εκ μέρους των καταναλωτών και ιδίως των ανηλίκων είναι εντυπωσιακές και επιταχύνονται συνεχώς. Τα μέσα επικοινωνίας χρησιμοποιούνται ολοένα περισσότερο από ανηλικούς μέσω κινητών συσκευών, συμπεριλαμβανομένων των (επιγραμμικών) βιντεοπαιχνιδιών, ενώ στο διαδίκτυο υπάρχουν ολοένα περισσότερες κατά παραγγελία υπηρεσίες των μέσων επικοινωνίας. Ως νέο φαινόμενο που εμφανίστηκε από την έκδοση της τελευταίας σύστασης, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης έχουν αποκτήσει τεράστια σημασία, τόσο για τους μεμονωμένους χρήστες, όσο και από κοινωνική άποψη. Πιθανή είναι η εμφάνιση και άλλων αλλαγών, που σήμερα μπορεί ακόμα να είναι αδιανόητες.

Οι νέες αυτές εξελίξεις προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για τους ανηλικούς, συνεπάγονται όμως και ορισμένα προβλήματα όσον αφορά την προστασία τους, δεδομένου ότι οι γονείς συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους σε σχέση με τα νέα

---

¹ 1998: Σύσταση του Συμβουλίου, της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 1998, για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οπτικοακουστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω της προώθησης εθνικών πλαισίων με σκοπό την επίτευξη συγκρίσιμου και αποτελεσματικού επιπέδου προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (98/560/EK, EE L 270 της 07.10.1998, σ. 48-55 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998H0560:EN:NOT>))
2006: Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2006, για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και για το δικαίωμα απάντησης σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οπτικοακουστικών υπηρεσιών και επιγραμμικών υπηρεσιών πληροφόρησης (2006/952/EK, EE L 378 της 27.12.2006, σ. 72-77 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006H0952:EN:NOT>))

² Ταυτόχρονα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι όλα τα θεσπιζόμενα μέτρα συρρύθμισης ή αυτορύθμισης συμβαδίζουν με το δίκαιο του ανταγωνισμού.

τεχνολογικά προϊόντα και υπηρεσίες που συνήθως κατέχουν λιγότερο από ό,τι τα παιδιά τους. Πρέπει κατά συνέπεια να τεθεί το ερώτημα κατά πόσον οι τρέχουσες πολιτικές εξακολουθούν να είναι κατάλληλες και επαρκείς για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των ανηλίκων σε όλη την Ευρώπη.

Προκειμένου να αξιολογηθεί καλύτερα ό,τι έχει ήδη γίνει καθώς και να εκτιμηθούν τα περαιτέρω βήματα που ενδεχομένως απαιτηθούν, η παρούσα έκθεση – ανταποκρινόμενη στην πρόσκληση του σημείου 6 της σύστασης του 2006 – αναλύει την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των μέτρων που αναφέρονται στις συστάσεις του 1998 και του 2006 στα κράτη μέλη.

Η έκθεση συντάχθηκε με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται από τα κράτη μέλη σε απάντηση σε ερωτηματολόγιο. Αποτελεί συμπλήρωμα διάφορων δράσεων στο πλαίσιο του Ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη³.

Πιο αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις απαντήσεις και με συγκεκριμένα παραδείγματα μέτρων που ελήφθησαν, περιλαμβάνονται στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

2. ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

2.1. Χειρισμός παράνομου ή βλαβερού περιεχομένου

Οι πάροχοι περιεχομένου και υπηρεσιών καταβάλλουν ολοένα και μεγαλύτερες προσπάθειες για την αντιμετώπιση περιεχομένου που εισάγει διακρίσεις και άλλο παράνομο ή βλαβερό περιεχόμενο, ιδίως μέσω της ανάληψης **αυτοδέσμευσης / κωδίκων δεοντολογίας**, που υπάρχουν σε 24 κράτη μέλη⁴. Όσον αφορά το διαδικτυακό περιεχόμενο, σε ορισμένες από αυτές τις πρωτοβουλίες προβλέπεται ότι οι ιστότοποι μπορούν να σηματοδοτούν τη συμμόρφωσή τους με έναν κώδικα δεοντολογίας, υιοθετώντας την κατάλληλη σήμανση.

Επιπλέον, στα κράτη μέλη καταβάλλονται προσπάθειες για την εκπόνηση και διευκόλυνση της πρόσβασης **σε ποιοτικό και κατάλληλο για ανηλίκους περιεχόμενο**, για παράδειγμα μέσω ειδικών ιστοσελίδων για παιδιά και ειδικών μηχανών αναζήτησης⁵.

Μολονότι τα κράτη μέλη συμφωνούν ότι η προώθηση μέτρων αυτορύθμισης (κωδίκων δεοντολογίας) είναι χρήσιμη, υπάρχει επίμονη ανησυχία από το γεγονός ότι τα επίπεδα προστασίας που έχουν επιτευχθεί στον τομέα αυτό εξακολουθούν να εμφανίζουν σημαντικές διακυμάνσεις.

Τα υφιστάμενα μέτρα κατά του παράνομου ή βλαβερού περιεχομένου πρέπει εφεξής να παρακολουθούνται συνεχώς, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους. Για παράδειγμα, λειτουργούσες διοικητικές υποδομές διαμορφώνουν και υποστηρίζουν σημεία αναφοράς για αυτόν τον τύπο περιεχομένου, που παρέχεται από τον πάροχο

³ COM(2010) 245 τελικό/2: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη (26 Αυγούστου 2010 – διορθωμένη έκδοση) (http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm)

⁴ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 7 και υποσημείωση 27.

⁵ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδες 7, 8 και υποσημειώσεις 31, 32.

περιεχομένου και προορίζεται για χρήση από παιδιά και γονείς, σε όλες όμως αυτές τις πρωτοβουλίες απουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά και οικονομίες κλίμακας που θα ενίσχυαν την αποτελεσματικότητά τους.

2.2. Ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας

Το Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη καλεί τα κράτη μέλη να έχουν, έως το 2013, εφαρμόσει πλήρως τις **ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας** για καταγγελία προσβλητικού ή βλαβερού επιγραμμικού περιεχομένου.

Εν τω μεταξύ, οι γραμμές αυτές είναι ευρύτερα εγκατεστημένες και χρησιμοποιούνται στα κράτη μέλη και στη Νορβηγία. Η **συγχρηματοδότηση** των ανοιχτών γραμμών επικοινωνίας από το πρόγραμμα για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου (Safer Internet) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παραμένει ουσιαστικός μηχανισμός στήριξης.

Μερικά από τα κράτη μέλη απευθύνθηκαν επίσης στον **INHOPE**⁶, σύνδεσμο ανοιχτών γραμμών επικοινωνίας στο διαδίκτυο, που ιδρύθηκε το 1999 στο πλαίσιο του προηγούμενου σχεδίου δράσης της ΕΕ για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου και που σήμερα χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου. Καλύπτει χώρες εκτός Ευρώπης⁷ και έχει ως στόχο την αύξηση της συνεργασίας σε αυτό το πεδίο. Οι ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας στα μέλη του INHOPE πρέπει να συμμορφώνονται με τον κώδικα ορθής πρακτικής του INHOPE. Ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας από 24 κράτη μέλη είναι μέλη του δικτύου INHOPE⁸.

Ένας αριθμός ανοιχτών τηλεφωνικών γραμμών αποτελούν μέρος των αποκαλούμενων «διαδικασιών επισήμανσης και απομάκρυνσης» (**notice and take-down procedures**)⁹, όπου οι ISP δεσμεύονται να απομακρύνουν αμέσως το παράνομο περιεχόμενο που το κοινό έχει καταγγείλει μέσω της ανοιχτής γραμμής. 19 κράτη μέλη¹⁰ αναφέρουν ότι έχουν αναπτυχθεί και εφαρμόζονται διαδικασίες επισήμανσης και απομάκρυνσης.

Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές **διαφορές** στη λειτουργία των γραμμών και ιδιαίτερα στις διαδικασίες επισήμανσης και απομάκρυνσης. Οι διαφορές αυτές αφορούν την απόφαση για τη νομιμότητα του περιεχομένου, την αναθεώρηση των αποφάσεων αυτών, τον εντοπισμό της πηγής του και του παρόχου που το φιλοξενεί στον Παγκόσμιο Ιστό, και ιδίως τη γνωστοποίηση στις αρμόδιες αρχές¹¹. Μολονότι δεν ήταν μέρος του ερωτηματολογίου, η Βουλγαρία και η Σλοβενία αναφέρθηκαν στην **παρακολούθηση** των ανοιχτών γραμμών επικοινωνίας¹².

Η εκτεταμένη εγκατάσταση και δικτύωση των ανοιχτών γραμμών επικοινωνίας είναι ενθαρρυντικός παράγοντας, αλλά δεν αρκεί.

Προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά τους, καθώς και η μεγαλύτερη συνοχή

⁶ <http://www.inhope.org/gns/home.aspx>

⁷ Ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας από 35 χώρες παγκοσμίως είναι μέλη του INHOPE.

⁸ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 35.

⁹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδες 8, 9. Για την περιορισμένη ευθύνη των ISP σύμφωνα με την οδηγία για το ηλ-εμπόριο, βλ. υποσημείωση 13 της παρούσας έκθεσης.

¹⁰ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 39.

¹¹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 9.

¹² Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 9.

μεταξύ των κρατών μελών (π.χ. βέλτιστες πρακτικές αλληλεπίδρασης με τις αρχές επιβολής του νόμου), πρέπει να εξεταστούν τρόποι για να καταστούν γνωστότερες και πιο εύκολα προσβάσιμες για τους χρήστες του διαδικτύου, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, καθώς και για να βελτιωθεί η λειτουργία τους και να αναπτυχθούν συνέργειες με άλλες συναφείς υπηρεσίες (π.χ. τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας και κέντρα ευαισθητοποίησης, αριθμοί 116 000/116 111).

Επιπλέον, οι γραμμές επικοινωνίας πρέπει να παρακολουθούνται στενότερα.

2.3. Πάροχοι υπηρεσιών διαδικτύου (ISP)

Σε γενικές γραμμές, οι πάροχοι υπηρεσιών διαδικτύου συμμετέχουν ολοένα περισσότερο με την προστασία των ανηλίκων, παρά την **περιορισμένη ευθύνη και αρμοδιότητά** τους στο πλαίσιο της οδηγίας για το ηλ-εμπόριο¹³. Αυτό ισχύει για τις νομικές υποχρεώσεις τους αναφορικά με το παράνομο περιεχόμενο, αλλά ιδιαίτερα για την ανάληψη **κοινών εθελοντικών δεσμεύσεων** και την τήρηση **κωδίκων δεοντολογίας**.

Ωστόσο, οι **ενώσεις παρόχων υπηρεσιών διαδικτύου** δεν έχουν γενικά καμία συγκεκριμένη εντολή σχετικά με την προστασία των ανηλίκων. Ως εκ τούτου, η υπογραφή και η συμμόρφωση με κώδικες δεοντολογίας για την προστασία των ανηλίκων είναι γενικά απλώς προαιρετική για τα μέλη των ενώσεων αυτών¹⁴.

Επιπλέον, μόνο οκτώ κράτη μέλη¹⁵ και η Νορβηγία ανέφεραν ότι **οι καταναλωτές ή οι δημόσιες αρχές** συμμετείχαν στη διαμόρφωση κωδικού δεοντολογίας κατά την υπό εξέταση περίοδο, ενώ μόνο έξι κράτη μέλη¹⁶ ανέφεραν ότι υφίστανται **συστήματα αξιολόγησης** προκειμένου να αξιολογείται η αποτελεσματικότητα των κωδίκων.

Συνολικά, μόνο 11 κράτη μέλη¹⁷ και η Νορβηγία θεωρούν ότι το σύστημα αυτορύθμισης και οι κώδικες δεοντολογίας των ISP είναι καλά προσαρμοσμένοι στο νέο ψηφιακό περιβάλλον.

Οι ISP ενθαρρύνονται ώστε να αναλάβουν ενεργότερο ρόλο στην προστασία των ανηλίκων. Η εφαρμογή των κωδίκων δεοντολογίας πρέπει να επεκταθεί και να παρακολουθείται στενά.

Οι ενώσεις ISP ενθαρρύνονται ώστε να συμπεριλάβουν στην εντολή τους την προστασία των ανηλίκων και να δεσμευθούν καταλλήλως τα μέλη τους.

¹³ Σύμφωνα με την οδηγία για το ηλ-εμπόριο (οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8^{ης} Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)) (EE L 178 της 17/07/2000 σ. 0001-0016) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:en:NOT>), οι πάροχοι (ISP) δεν υπέχουν γενική υποχρέωση ελέγχου των πληροφοριών που μεταδίδουν ή αποθηκεύουν, ούτε γενική υποχρέωση δραστηριότητας αναζήτησης γεγονότων ή περιστάσεων που δείχνουν ότι πρόκειται για παράνομες δραστηριότητες (άρθρο 15 παράγραφος 1). Οι ISP επωφελούνται από περιορισμένη ευθύνη για τις μεταδιδόμενες πληροφορίες (άρθρο 12 παράγραφος 1), για την αυτόματη, ενδιάμεση και προσωρινή αποθήκευση των πληροφοριών αυτών (άρθρο 13 παράγραφος 1) και για τις πληροφορίες που αποθηκεύονται μετά από αίτηση αποδέκτη της υπηρεσίας (άρθρο 14 παράγραφος 1).

¹⁴ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 46.

¹⁵ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 48.

¹⁶ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 49.

¹⁷ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 50.

Επιπλέον, ευρύτερη συμμετοχή των καταναλωτών και των αρχών στην ανάπτυξη των κωδίκων συμπεριφοράς θα συνέβαλε στην ουσιαστική ευθυγράμμιση της αυτορύθμισης με τον ταχέως εξελισσόμενο ψηφιακό κόσμο.

2.4. Ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης

Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν τεράστιες ευκαιρίες για τους ανηλίκους. Μολονότι απέκτησαν σημασία σχετικά πρόσφατα, έχουν ήδη μετασηματίσει τον τρόπο με τον οποίο οι ανήλικοι αλληλεπιδρούν και επικοινωνούν μεταξύ τους.

Ωστόσο, οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης ενέχουν επίσης ένα σημαντικό δυνητικό κίνδυνο, που μπορεί να συνοψιστεί στις κατηγορίες «παράνομο περιεχόμενο», «ηλικιακά ακατάλληλο περιεχόμενο», «ανάρμοστες επαφές» και «ανάρμοστη συμπεριφορά»¹⁸. Ένας ελπιδοφόρος τρόπος για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων είναι οι κατευθυντήριες γραμμές για τους παρόχους υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης ή/και τους χρήστες.

Μόνο 10 κράτη μέλη¹⁹ παραπέμπουν σε τέτοιες κατευθυντήριες γραμμές, ενώ ακόμη λιγότερα ανέφεραν ότι υπάρχουν **συστήματα αξιολόγησης** της αποτελεσματικότητάς τους²⁰, με αποτέλεσμα οι «ελαστικές νομοθετικές διατάξεις» να υποφέρουν σήμερα από μάλλον ανομοιογενή εφαρμογή. Το κενό αυτό θα μπορούσε εν μέρει να καλυφθεί από τις **«αρχές για ασφαλέστερη κοινωνική δικτύωση στην ΕΕ»**²¹ που έχουν προσυπογράψει 21 κοινωνικά δίκτυα.

Με δεδομένη την τεράστια επέκταση των υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης, τα συστήματα ελέγχου των φορέων εκμετάλλευσης αδυνατούν να καλύψουν το σύνολο των πιθανών κινδύνων κατά αποτελεσματικό και συνεπή τρόπο.

Ενθαρρύνεται η ενεργητική εμπλοκή των ενδιαφερομένων, ιδίως μέσω της περαιτέρω ευαισθητοποίησης όσον αφορά τους κινδύνους και τους τρόπους μετριασμού τους, την ευρύτερη χρήση κατευθυντήριων γραμμών, με παρακολούθηση της υλοποίησης.

Επιπλέον, σημεία αναφοράς με καλά λειτουργούσες διοικητικές υποδομές εγκαθίστανται ολοένα περισσότερο σε κοινωνικά δίκτυα, προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά να αντιμετωπίζουν την αθέμιτη προσέγγιση παιδιών μέσω του διαδικτύου, τον κυβερνοεκφοβισμό και παρόμοια θέματα· πάντως οι λύσεις αναπτύσσονται ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση.

Επιπλέον, δεν είναι ευρύτερα διαδεδομένη η χρήση ρυθμίσεων για «προστασία της ιδιωτικής ζωής από προεπιλογή» για τα παιδιά που συμμετέχουν σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης.

¹⁸ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 52.

¹⁹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 58.

²⁰ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 12.

²¹ http://ec.europa.eu/information_society/activities/social_networking/docs/sn_principles.pdf.

2.5. Προβληματικό διαδικτυακό περιεχόμενο από άλλα κράτη μέλη ή από εκτός ΕΕ κράτη

Τα περισσότερα κράτη μέλη θεωρούν ότι το ποσοστό βλαβερών περιεχομένων που προέρχονται από το έδαφός τους είναι πολύ χαμηλό, το αντίστοιχο ποσοστό που έχει την πηγή του σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ σημαντικά υψηλότερο και ακόμα μεγαλύτερο το ποσοστό βλαβερών περιεχομένων από εκτός ΕΕ χώρες²². Όσον αφορά πιθανές βελτιώσεις, ορισμένα κράτη μέλη θεωρούν ότι θα ήταν ευκολότερο να επιτευχθεί περαιτέρω **εναρμόνιση της προστασίας** σε ευρωπαϊκό – που θα ήταν ευπρόσδεκτη – παρά σε διεθνές επίπεδο²³. Παρ' όλα αυτά, γενικά θεωρείται χρήσιμο να ενθαρρυνθούν οι τρίτες χώρες να αναλάβουν δράση στην εγχώρια αγορά τους, ενώ μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών και η Νορβηγία ευνοούν τη σύναψη περαιτέρω **συμφωνιών με τρίτες χώρες**²⁴.

Η ενισχυμένη συνεργασία και η εναρμονισμένη προστασία όσον αφορά το προβληματικό διαδικτυακό περιεχόμενο θεωρείται επιθυμητή. Παρόλο που το περιεχόμενο αυτό προέρχεται ως επί το πλείστον εκτός ΕΕ, ορισμένα κράτη μέλη θεωρούν μια τέτοια προσέγγιση πιο ρεαλιστική σε ευρωπαϊκό επίπεδο από ό,τι με συμμετοχή τρίτων χωρών.

2.6. Γραμματισμός στα μέσα επικοινωνίας και ευαισθητοποίηση

Όλα τα κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί για την προώθηση του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας και την αύξηση της ευαισθητοποίησης ως προς τους κινδύνους των επιγραμμικών μέσων επικοινωνίας και τα υφιστάμενα μέσα προστασίας, ως αποτελεσματικά μέσα πρόληψης.

Ειδικότερα, παρατηρείται αυξανόμενος αριθμός σχετικών πρωτοβουλιών στα κράτη μέλη υπό μορφή **συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα**. Όπως προκύπτει από την αντίδραση των κρατών μελών, το **πρόγραμμα** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής **για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου** και το έργο **EU Kids Online** έχουν αποδειχθεί πολύτιμα πλαίσια στα πεδία αυτά²⁵.

Οι πρωτοβουλίες γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας και ευαισθητοποίησης είναι εν μέρει ενταγμένες στην επίσημη εκπαίδευση, ενώ καταβάλλονται επίσης προσπάθειες για ευαισθητοποίηση γονέων και διδασκόντων. Ωστόσο, από αξιολόγηση που πραγματοποίησε η Επιτροπή το 2009, προέκυψε ότι – παρόλο που το θέμα περιλαμβάνεται στα εθνικά προγράμματα σπουδών σε 23 ευρωπαϊκές χώρες – η πραγματοποίησή του είναι κατακερματισμένη και αποσπασματική²⁶.

Ενώ η αυξανόμενη ένταξη του γραμματισμού στα μέσα επικοινωνίας και της ευαισθητοποίησης στη σχολική εκπαίδευση είναι θετικό γεγονός, η καθολική κάλυψη όλων των παιδιών και των γονέων, καθώς και η συνέχεια μεταξύ σχολείων και κρατών μελών παραμένουν ζητούμενα.

²² Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 60.

²³ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 13.

²⁴ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 13 και υποσημείωση 63. Όσον αφορά την καταπολέμηση της επιγραμμικής διανομής υλικού σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, το πρόγραμμα για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου εστιάζει στην διεθνή και την ευρωπαϊκή συνεργασία, ιδίως με την υποστήριξη του δικτύου ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών INHOPE.

²⁵ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 14.

²⁶ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 65.

2.7. Περιορισμοί πρόσβασης για περιεχόμενο

Για τον περιορισμό της πρόσβασης των ανηλίκων αποκλειστικά σε περιεχόμενο κατάλληλο για την ηλικία τους απαιτούνται δύο πράγματα: διαβάθμιση με βάση την ηλικία και ταξινόμηση του περιεχομένου, αφενός, και εξασφάλιση του σεβασμού για αυτήν την διαβάθμιση και την ταξινόμηση, αφετέρου. Το καθήκον αυτό αποτελεί κατά κύριο λόγο ευθύνη των γονέων, αλλά τα τεχνικά συστήματα – φιλτράρισμα, συστήματα επαλήθευσης της ηλικίας, συστήματα γονικού ελέγχου, κλπ. – παρέχουν πολύτιμη υποστήριξη.

2.7.1. Διαβάθμιση με βάση την ηλικία και ταξινόμηση περιεχομένου

Τα υφιστάμενα συστήματα διαβάθμισης με βάση την ηλικία και κατάταξης περιεχομένου για οπτικοακουστικό περιεχόμενο θεωρούνται καταρχήν **επαρκή και αποτελεσματικά** από 12 κράτη μέλη²⁷, ενώ 13 κράτη μέλη²⁸ και η Νορβηγία θεωρούν ότι **πρέπει να βελτιωθούν**.

16 κράτη μέλη²⁹ και η Νορβηγία απάντησαν ότι έχουν **διαφορετικές ηλικιακές διαβαθμίσεις και ταξινομήσεις** για διαφορετικούς τύπους μέσων μαζικής επικοινωνίας. Δέκα κράτη μέλη³⁰ και η Νορβηγία θεωρούν ότι αυτό συνιστά πρόβλημα. Οκτώ κράτη μέλη³¹ και η Νορβηγία επισημαίνουν ότι εξετάζονται μέτρα ή πρωτοβουλίες, προκειμένου να **επιτευχθεί μεγαλύτερη συνοχή** στο πεδίο αυτό.

Συνολικά, 15 κράτη μέλη³² και η Νορβηγία θεωρούν **χρήσιμα και εφικτά τα συστήματα ταξινόμησης σε περισσότερα μέσα επικοινωνίας ή/και πανευρωπαϊκής εμβέλειας** για περιεχόμενο των μέσων ενημέρωσης. Αντίθεση εκφράζουν εννέα κράτη μέλη³³, τα οποία επισημαίνουν τις πολιτισμικές διαφορές.

Πρόκειται για περιοχή ακραίου κατακερματισμού: οι αντιλήψεις σχετικά με το τι είναι αναγκαίο και χρήσιμο διαφέρουν σημαντικά μεταξύ - και στο εσωτερικό - των κρατών μελών.

2.7.2. Τεχνικά συστήματα (φιλτράρισμα, συστήματα επαλήθευσης της ηλικίας, συστήματα γονικού ελέγχου κλπ.)

Συνολικά, φαίνεται να υπάρχει συναίνεση ότι τα τεχνικά μέτρα δεν μπορούν αυτά καθεαυτά να προστατεύσουν τους ανηλικούς από τυχόν βλαβερό περιεχόμενο και ότι δεν μπορεί παρά να είναι ένα μόνο στοιχείο σε μια δέσμη μέτρων.

Όσον αφορά τα τεχνικά μέτρα που αποσκοπούν στην αποφυγή δυνητικά βλαβερού περιεχομένου με εξασφάλιση σεβασμού για τις σχετικές διαβαθμίσεις και ταξινομήσεις, τα κράτη μέλη είναι διχασμένα ως προς τη **χρησιμότητα**, την **καταλληλότητα** (ως προς το δικαίωμα στην πληροφόρηση και ενδεχόμενη κατάχρηση για σκοπούς λογοκρισίας), την **τεχνική εφικτότητα** και την **αξιοπιστία** τους³⁴. Επιπλέον, υπήρξε κοινή έμφαση στην

²⁷ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 81.

²⁸ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 82.

²⁹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 83.

³⁰ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 85.

³¹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 86.

³² Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 87.

³³ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 88.

³⁴ Το πρόγραμμα για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου έχει αναθέσει μελέτη συγκριτικής αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των διαθέσιμων λύσεων φιλτραρίσματος που είναι διαθέσιμες στην Ευρώπη.

ανάγκη για διαφάνεια όσον αφορά την κατάταξη ορισμένων μορφών περιεχομένου σε μαύρη λίστα και τη δυνατότητα αφαίρεσης του.

20 κράτη μέλη³⁵ ανέφεραν ότι έχουν καταβληθεί **προσπάθειες** από τον κλάδο ή τις δημόσιες αρχές για την **ανάπτυξη συστήματος φιλτραρίσματος και διαβάθμισης** για το διαδίκτυο. 24 κράτη μέλη³⁶ και η Νορβηγία ανέφεραν ότι χρησιμοποιούνται **εργαλεία γονικού ελέγχου**. Αυτά διατίθενται δωρεάν σε 15 κράτη μέλη και με την καταβολή τιμήματος σε τέσσερα κράτη μέλη³⁷.

Επιπλέον, σημειώνονται αυξανόμενες προσπάθειες για να ενημερωθούν οι συνδρομητές σχετικά με τα διαθέσιμα **συστήματα φιλτραρίσματος και λογισμικού διαβάθμισης ηλικίας**, που αποτελεί υποχρέωση – εκ του νόμου είτε σε σχετικούς κώδικες δεοντολογίας για ISP ή για φορείς εκμετάλλευσης κινητών επικοινωνιών – σε 16 κράτη μέλη³⁸.

Ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη διαβλέπουν δυνατότητες για βελτίωση των οικείων συστημάτων επαλήθευσης της ηλικίας και ταξινόμησης, προφανώς δεν υπάρχει συναίνεση σχετικά με τη χρησιμότητα και τη σκοπιμότητα συστημάτων ταξινόμησης σε περισσότερα μέσα επικοινωνίας ή/και πανευρωπαϊκής εμβέλειας για το περιεχόμενο των μέσων επικοινωνίας. Παρόλα αυτά, δεδομένου ότι το επιγραμμικό περιεχόμενο τείνει ολοένα και να αγνοεί την ύπαρξη συνόρων, πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω τρόποι για καλύτερη προσαρμογή αυτών των συστημάτων.

Διαδικτυακές συσκευές με εργαλεία γονικού ελέγχου είναι ολοένα και περισσότερο διαθέσιμες, αλλά η συνάρθρωση με τη χρήση του κατάλληλου περιεχομένου εξαρτάται από τις εκάστοτε λύσεις, οι οποίες ποικίλλουν πολύ μεταξύ - και στο εσωτερικό - των κρατών μελών.

Στο πλαίσιο αυτό, φαίνεται ότι αξίζει να αναλογιστούμε τυχόν καινοτομικά συστήματα διαβάθμισης και ταξινόμησης του περιεχομένου που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ευρύτερα σε όλο τον τομέα των ΤΠΕ (κατασκευαστές, πάροχοι φιλοξενίας και περιεχομένου κλπ.), αφήνοντας την αναγκαία ευελιξία στην εντόπια ερμηνεία της «καταλληλότητα» και αντανακλώντας τις καθιερωμένες προσεγγίσεις όσον αφορά την ευθύνη των διαφόρων συντελεστών του διαδικτύου.

2.8. Υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας

Όσον αφορά τα **συστήματα συρρόθμισης/αυτορύθμισης** για την προστασία των ανηλίκων από βλαβερό περιεχόμενο, οι **κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας** (όπου τα συστήματα αυτά έχουν τεθεί σε εφαρμογή σε οκτώ κράτη μέλη, σε επτά από τα οποία υφίσταται κώδικας δεοντολογίας) υπολείπονται των **τηλεοπτικών προγραμμάτων**, όπου τα συστήματα αυτά έχουν τεθεί σε εφαρμογή σε 14 κράτη μέλη, με 11 από αυτά να διαθέτουν κώδικα δεοντολογίας³⁹.

Τα πρώτα αποτελέσματα δημοσιεύθηκαν τον Ιανουάριο του 2011. http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/filter_label/sip_bench2/index_en.htm

³⁵ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 16.

³⁶ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 77.

³⁷ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδα 16 και υποσημείωση 78.

³⁸ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 76.

³⁹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδες 20-22 και υποσημειώσεις 93, 94, 99, 100.

Οι πιο κοινές τεχνικές για να επισημανθεί στους γονείς η παρουσία βλαβερού περιεχομένου και η ανάγκη να περιορίσουν οι γονείς την πρόσβαση είναι με **εικονίδια στην οθόνη** ή/και με **ηχητική προειδοποίηση** αμέσως πριν από την παράδοση του δυνάμει βλαβερού περιεχομένου. Αυτό ισχύει τόσο για τις τηλεοπτικές εκπομπές, όσο και για τις κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας.

Τα περισσότερα κράτη μέλη θεωρούν τα σήματα αυτά χρήσιμα, ενώ μερικά τα απαιτούν βάσει νόμου ή η χρήση τους προβλέπεται από τους κώδικες δεοντολογίας. Λιγότερο διαδεδομένα είναι τα **τεχνικά μέσα ή λογισμικό φιλτραρίσματος**, συμπεριλαμβανομένων των **συστημάτων εκ των προτέρων κλειδώματος και κωδικών PIN**. Η **κατάταξη ανά ηλικία** και οι **περιορισμοί του χρόνου μετάδοσης** για τις **κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας** εφαρμόζονται μόνο σε μικρό αριθμό κρατών μελών⁴⁰.

Όσον αφορά την αξιοπιστία των συστημάτων επισημάνσης και προειδοποίησης, ορισμένα κράτη μέλη τόνισαν τη σημασία της **γονικής ευθύνης**, καθώς και το γεγονός ότι τα συστήματα αυτά μπορούν να λειτουργήσουν μόνον όταν οι γονείς εξασφαλίζουν την αποτελεσματικότητά τους, ελέγχοντας τι παρακολουθούν τα παιδιά τους.

Η ποικιλία των δράσεων που διεξάγονται στο πεδίο αυτό αντικατοπτρίζει τις διακρίσεις που εφαρμόζει η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, αλλά και τη δυσκολία συναινετικής πολιτικής ανταπόκρισης στο πρόβλημα αυτό.

Τα καθολικά διαθέσιμα τεχνικά μέσα για την παροχή στα παιδιά επιλεκτικής πρόσβασης σε διαδικτυακό περιεχόμενο, όπως εργαλεία γονικού ελέγχου που συνδέονται με ηλικιακή διαβάθμιση και επισημαινόμενο περιεχόμενο, διατίθενται σε μεγάλη ποικιλία· οι λύσεις που αναπτύχθηκαν για γραμμικές / τηλεοπτικές εκπομπές (π.χ. οι χρόνοι μετάδοσης) συχνά φαίνονται ακατάλληλες για το διαδίκτυο και άλλες κατά παραγγελία υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας.

2.9. Βιντεοπαιχνίδια

Συνολικά, 17 κράτη μέλη και η Νορβηγία θεωρούν **ικανοποιητική**⁴¹ τη λειτουργία των οικείων συστημάτων διαβάθμισης ηλικίας. Με εξαίρεση τη Γερμανία, τα κράτη μέλη βασίζονται στο **PEGI** (πανευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών για τα παιχνίδια)⁴² και το **PEGI Online**⁴³.

Όσον αφορά τα επιγραμμικά παιχνίδια, το PEGI Online θεωρείται καταρχήν καλή λύση, ορισμένα κράτη μέλη όμως προβληματίζονται λόγω της ακόμα **περιορισμένης συμμετοχής του κλάδου** σε αυτό το σύστημα.

Μόνο σε πέντε κράτη μέλη⁴⁴ και στη Νορβηγία έχουν τεθεί σε εφαρμογή ηλεκτρονικά συστήματα αξιολόγησης για την εκτίμηση πιθανών ευνοϊκών ή δυσμενών επιπτώσεων των βιντεοπαιχνιδιών στην ανάπτυξη ή την υγεία των ανηλίκων.

⁴⁰ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδες 20-22.

⁴¹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 107.

⁴² <http://www.pegi.info/en/>

⁴³ <http://www.pegionline.eu/en/>

⁴⁴ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 118.

Όσον αφορά την ενδεχόμενη λήψη περαιτέρω μέτρων για προστασία των ανηλίκων από βλαβερά βιντεοπαιχνίδια, τα περισσότερα αναφέρονται στον **γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας** και στην **ευαισθητοποίηση**, ιδίως για την καλύτερη επισήμανση των κινδύνων από τα βιντεοπαιχνίδια, καθώς και για την προώθηση υφιστάμενων εργαλείων προστασίας. Ωστόσο, μόνο σε οκτώ κράτη μέλη και στη Νορβηγία, τα μέτρα αυτά έχουν ενσωματωθεί στη **σχολική εκπαίδευση**.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τα κράτη μέλη επιβεβαιώνουν την ανάγκη για ανάληψη περαιτέρω δράσης στη **λιανική πώληση των βιντεοπαιχνιδιών σε καταστήματα**, ώστε να αντιμετωπιστούν οι πωλήσεις βιντεοπαιχνιδιών κάτω της εκάστοτε επιτρεπόμενης ηλικίας. Μόνο σε έξι κράτη μέλη και στη Νορβηγία⁴⁵ έχουν ληφθεί σχετικά μέτρα ευαισθητοποίησης, ενώ σε μόνο τέσσερα κράτη μέλη⁴⁶ οι λιανοπωλητές έχουν εφαρμόσει τους σχετικούς κώδικες δεοντολογίας.

Ενώ τα συστήματα ηλικιακής διαβάθμισης (κυρίως το PEGI) λειτουργούν καλά στα περισσότερα κράτη μέλη, στα αναφερθέντα προβλήματα περιλαμβάνεται η περιορισμένη εφαρμογή τους σε επιγραμμικά παιχνίδια και λιανικές πωλήσεις των παιχνιδιών κάτω της εκάστοτε επιτρεπόμενης ηλικίας. Επιπλέον, χρήσιμα προληπτικά αποτελέσματα θα είχε η λήψη περισσότερων μέτρων ευαισθητοποίησης (π.χ. σχολικός γραμματισμός στα μέσα επικοινωνίας).

2.10. Το δικαίωμα απάντησης σε επιγραμμικά μέσα επικοινωνίας

Σε 16 κράτη μέλη⁴⁷ προβλέπεται το δικαίωμα απάντησης και σε επιγραμμικές (διαδικτυακές) εφημερίδες/περιοδικά: σε 13 κράτη μέλη⁴⁸ καλύπτει τις διαδικτυακές υπηρεσίες ειδήσεων· σε 17 κράτη μέλη⁴⁹ καλύπτει σε απευθείας σύνδεση τηλεοπτικές υπηρεσίες· σε 15 κράτη μέλη⁵⁰ καλύπτει τις επιγραμμικές ραδιοφωνικές υπηρεσίες και σε εννέα κράτη μέλη⁵¹ καλύπτει άλλες επιγραμμικές υπηρεσίες.

Τα κράτη μέλη αξιολογούν το **επίπεδο προστασίας** από αναφερόμενα γεγονότα⁵² σε επιγραμμικά μέσα επικοινωνίας και την αποτελεσματικότητα του αντίστοιχου συστήματος (-ων) στον ίδιο περίπου βαθμό ως επαρκές και αποτελεσματικό και ως μη ικανοποιητικό.

Η θέσπιση του δικαιώματος απάντησης που θα καλύπτει τα επιγραμμικά μέσα μαζικής επικοινωνίας στα κράτη μέλη είναι αντιφατικό και διαφέρει για κάθε τύπο επιγραμμικού μέσου.

Επιπλέον, υπάρχει περιθώριο για βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων συστημάτων.

⁴⁵ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σελίδες 24, 25 και υποσημείωση 119.

⁴⁶ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 120.

⁴⁷ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 128.

⁴⁸ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 129.

⁴⁹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 130.

⁵⁰ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 131.

⁵¹ Βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, υποσημείωση 132.

⁵² Κατά την έννοια του παραρτήματος 1 της σύστασης του 2006 – Ενδεικτικές κατευθύνσεις για την υλοποίηση, σε εθνικό επίπεδο, των μέτρων στην εσωτερική νομοθεσία ή πρακτική, με σκοπό να εξασφαλιστεί το δικαίωμα απάντησης ή ισοδύναμα επανορθωτικά μέτρα σε σχέση με τα επιγραμμικά μέσα επικοινωνίας.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ως θετικό γενικό αποτέλεσμα, από την έρευνα των κρατών μελών σχετικά με τις διάφορες πτυχές των συστάσεων του 1998 και 2006 προκύπτει ότι όλα τα κράτη μέλη έχουν επίγνωση των προβλημάτων όσον αφορά την επιγραμμική προστασία των ανηλίκων και καταβάλλουν ολοένα και περισσότερες προσπάθειες για να ανταποκριθούν σ' αυτά. Ένα μείγμα πολιτικής, με μια σημαντική συνιστώσα μέτρων αυτορύθμισης, φαίνεται καταλληλότερο για την αντιμετώπιση – με κατά το δυνατόν ευέλικτο και ευαίσθητο τρόπο – της σύγκλισης μεταξύ των πλατφορμών (τηλεόραση, προσωπικός υπολογιστής, smartphones, κονσόλες, κ.λπ.) και του οπτικοακουστικού περιεχομένου.

Ωστόσο, από τη λεπτομερή αξιολόγηση των απαντήσεων πολιτικής που εκπόνησαν τα κράτη μέλη προκύπτει ένα τοπίο αποτελούμενο από πολύ διαφορετικές – και σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμα και αποκλίνουσες – δράσεις σε όλη την Ευρώπη. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση του παράνομου και βλαβερού περιεχομένου, καθιστώντας τα κοινωνικά δίκτυα ασφαλέστερα και εξορθολογίζοντας τα συστήματα διαβάθμισης του περιεχομένου.

Αρκετά συχνά, από τα κανονιστικά ή αυτορυθμιστικά μέτρα απουσιάζει επίσης η φιλοδοξία και η συνοχή με παρόμοια μέτρα που εφαρμόζονται σε άλλα κράτη μέλη, ή απλώς δεν εφαρμόζονται αποτελεσματικά στην πράξη. Ένα συνονθύλευμα μέτρων σε ολόκληρη την Ευρώπη δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς και σε σύγχυση για τους γονείς και τους δασκάλους που προσπαθούν να προσδιορίσουν παρακίνηση και απαγόρευση αποβλέποντας στην προστασία και την ενδυνάμωση των παιδιών στη διαδικτυακή επικοινωνία.

Από την παρούσα έκθεση, καθώς και από τις λεπτομερείς απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο αυτής της έρευνας των κρατών μελών⁵³ προκύπτει ότι η περαιτέρω δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να βασιστεί στις περιπτώσεις βέλτιστης πρακτικής των κρατών μελών και στην επίτευξη οικονομικών κλίμακας στον τομέα των ΤΠΕ, συμβάλλοντας ώστε τα παιδιά να αποκομίσουν με ασφάλεια τα οφέλη από τον συνεχώς εξελισσόμενο ψηφιακό κόσμο.

---

⁵³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.